

דו"ח התקדמות, מרץ 2018

אליעזר בראדט

מהלך הפסיקה של ר' אפרים זלמן מרגליות

אני עוסק כעת בעיקר בכתיבת ספר על ר' אפרים זלמן מרגליות. אי"ה הספר יהיה 5-6 פרקים בתוספת מבוא. חלק מן החומר הוא מתוך דברים שעסקתי בשנה השניה לפעילותי במכון, אבל הרוב חדש. לאחרונה עברתי על רוב ספריו של ר' אפרים זלמן מכל מיני תחומים כדי לקבל תמונה ברורה על שיטתו. בעיקר אני עוסק ביחס שלו לקבלה, למנהג, לספרים [הספרייה שלו וגם הסכמות שנתן], ובפן נוסף שגילתי בחיבוריו שהוא כעין חוקר.

הפרק הגדול שבסופו אני עומד כעת מתמקד בפולמוס שהיה בברודי בעניין נשיאת כפים בכל יום. תשובת ר' אפרים זלמן מרגלית נמצאת בספרו 'בית אפרים', אבל שם לא נמצא כל הסיפור והנסיבות: למה כתב תשובה בנושא? לאחרונה נדפס כ"י של כל הדיון מר' אפרים זלמן מרגליות, ודרך זה מצטיירת תמונה אחרת ברקעו של הדיון. מסתבר שהיה פולמוס בין ר' אפרים זלמן ועוד אחד בברודי שרצה להנהיג כמה 'הנהגות חסידות' (לאו דווקא של חסידים). בין הדברים עולה ומשתקפת דמותו של הרמ"א, איך הוא 'הפוסק האחרון' בעיני רא"ז ומשם מסתעף דיון לעניין הידע של הרמ"א בקבלה. חלק קטן ממחקרי על הסוגיא הרצאתי בקונגרס העולמי למדעי היהדות בקיץ האחרון תחת הכותרת 'מנהגי אשכנז בגליציה החדשה: ר' אפרים זלמן מרגליות ויחסו למנהגי הרמ"א'.

אחר סיום פרק זה אגמור הפרקים על היחס שלו למנהג ולקבלה. חיבור אחד שבדקתי הרבה הוא 'מטה אפרים' אבל גם שאר ספריו, עוזרים להבין דעתו בכל זה.

עבור פרק אחר שהוא ר' אפרים זלמן החוקר עברתי על ספריו כמו טיב גיטין זרע אפרים על פסיקתא וגם מעלות היחוסין וניתחתי אותו מסודר להראות הכלים ודרכו.

חלק נוסף הוא עיון בחיבור של ר' אפרים זלמן מרגליות 'מעלות היחוסין' שעסק הרבה בדמות הרמ"א, ובמחקר זה בדקתי איך טיפלו בהרמ"א בהשנים הראשונים שעסקו בכתיבת היסטוריא של קראקא, כבר בשנת 1860 ואילך. ובמחקר זה אני מראה איך החיבור של ר' אפרים זלמן היה יותר חשוב מכולם אבל היה בכ"י ונדפס רק הרבה זמן אחר כך. חלק קטן ממחקרי על הסוגיא הרצאתי בקונגרס.